

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ
И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND ECONOMIC RELATIONS

IZVJEŠTAJ

O

MEĐUNARODNOJ POMOĆI ZA SEKTOR POLJOPRIVREDE, PREHRANE I
RURALNOG RAZVOJA 2017

U

BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, juli 2018

Sadržaj

Uvod	3
1. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini	3
2. Opšti i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini	5
2.1. <i>Opšti ciljevi</i>	6
2.2. <i>Specifični ciljevi</i>	6
<i>Zajednički okvir prioriternih područja i mjera</i>	7
3. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini	7
3.1. <i>Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja</i>	8
4. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2017 godini.	9
4.1. <i>Evropska unija</i>	9
4.2. <i>Japan/JICA</i>	11
4.3. <i>Kraljevina Holandija</i>	13
4.4. <i>Kraljevina Švedska</i>	12
4.5. <i>Republika Češka/CzDA</i>	12
4.6. <i>Republika Poljska</i>	13
4.7. <i>Savezna Republika Njemačka/GIZ</i>	13
4.8. <i>Sjedinjene Američke Države/USAID</i>	13
4.9. <i>Svjetska banka</i>	14
4.10. <i>Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri UN – UN FAO</i>	15
4.10.1. <i>FAO Opšta komisija za ribarstvo Mediterana – GFCM</i>	15
4.11. <i>Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD</i>	16
4.12. <i>Razvojni program Ujedinjenih naroda – UNDP</i>	17
5. Preporuke i zapažanja	17
5.1. <i>Preporuke Evropske komisije</i>	17
5.2. <i>Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2017. godine</i>	18
5.3. <i>Bosna i Hercegovina i IPARD</i>	19
5.4. <i>Zapažanja</i>	20
Prilozi	
<i>Tabela 1. TAIEX 2017 - Bosna i Hercegovina</i>	22
<i>Tabela 2. BTSF 2017 - Bosna i Hercegovina</i>	24
<i>Tabela 3. Lista projekata u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u 2017.godini</i>	25

Uvod

Redovan godišnji Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2017. u Bosni i Hercegovini sačinjava se u skladu sa članom 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a na osnovu prikupljenih podataka, praćenja aktivnosti i razmjene informacija sa donatorima i korisnicima sredstava međunarodne pomoći.

Izvještaj sadrži podatke koji omogućavaju zainteresovanim stranama bolji uvid u aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini i aktivnosti međunarodnih donatora i ima namjeru da pomogne u identifikaciji potreba poljoprivrednog sektora u ostvarivanju planiranih sektorskih ciljeva. Takođe, on ima za cilj da pomogne potencijalnim donatorima u kreiranju njihovih planova i definisanju prioriteta za podrške i ulaganja u sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u skladu sa strateškim prioritetima u Bosni i Hercegovini.

Ovaj Izvještaj je sačinjen na osnovu raspoloživih informacija i u saradnji sa učesnicima u procesu planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja koji su dostavili materijale za njegovu izradu.

Izvještaj je strukturiran tako da sadrži sljedeće: institucionalni okvir sektora, opšte i specifične ciljeve razvoja sektora, planiranje i koordinaciju donatorske pomoći u sektoru, pregled strateških dokumenata aktivnih bilateralnih i multilateralnih donatora i njihove aktivnosti, pregled tekućih programa i projekata, zapažanja i preporuke.

1. INSTITUCIONALNI OKVIR SEKTORA POLJOPRIVREDE, PREHRANE, ŠUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI

U cilju predstavljanja mehanizma i nadležnosti za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini ovaj Izvještaj opisuje djelokrug rada i organizacionu strukturu ključnih institucija sektora. Na osnovu ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine svi upravni nivoi vlasti počevši od državnog pa do opštinskog imaju određene obaveze i odgovornosti za razvoj poljoprivrede i ruralnih oblasti.

Najveći dio dodijeljenih poslova koja se odnose na poljoprivredni sektor na državnom nivou su u nadležnosti **Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine** (Ministarstvo).

Pored aktivnosti koje su vezane za spoljnotrgovinsku politiku i strana ulaganja, međunarodne trgovinske odnose, carinsko-tarifnu politiku Bosne i Hercegovine, ekonomski razvoj, preduzetništvo i zaštitu potrošača, Ministarstvo je odgovorno za obavljanje poslova i zadataka koji se odnose na definisanje politika, osnovnih principa, koordinaciju djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela i institucija na međunarodnom planu u području poljoprivrede¹.

Organizaciona jedinica u okviru Ministarstva koja sprovodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede je Sektor za poljoprivredu, prehranu, šumarstvo i ruralni razvoj (Sektor) koji je zadužen za uspostavljanje okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te koordinaciju istih u cilju harmonizovanog pristupa razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

---

¹ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

Pored toga, Sektor ima značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja.

Nadležnosti u pogledu zdravlja životinja, zdravlja bilja, sigurnost i kontrolu kvaliteta hrane na nivou Bosne i Hercegovine imaju **Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.**

Odgovornost u pogledu koordinacije harmonizacije sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini u svrhu podrške mjerama politike i postepenog prilagođavanja sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini sa sistemom plaćanja Evropske unije ima **Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja).

Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja su upravne organizacije u okviru Ministarstva i za svoj rad direktno odgovaraju ministru, dok je Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine samostalna upravna organizacija, koja za svoj rad odgovara Savjetu ministara Bosne i Hercegovine (SM BiH), a sa Ministarstvom saraduje u poslovima vezanim za aspekt sigurnosti hrane.

Na nivou Bosne i Hercegovine postoje i druge agencije, instituti i direkcije čija je djelatnost direktno ili indirektno vezana za domen poljoprivrede, a to su: Agencija za nadzor nad tržištem (odgovorna za obavještanje o riziku i opasnim proizvodima), Agencija za statistiku (prikupljanje statističkih podataka), Institut za intelektualno vlasništvo (nadležan za vođenje upravnog postupka vezanog za prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, geografske oznake i sl.), Institut za akreditaciju (nadležan za pripremanje procesa akreditacije laboratorija, tijela za certificiranje i inspeksijskih tijela) i Institut za standardizaciju (zastupa Bosnu i Hercegovinu u evropskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracionih laboratorija).

Na nivou entiteta nadležnost za oblast poljoprivrede je dodijeljena **Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVŠ), Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV RS),** a u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, **Odjelu za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu.**

U Federaciji Bosne i Hercegovine nadležnosti u oblasti poljoprivrede su dodatno podijeljene, tako da u svih 10 kantona imaju uspostavljene institucije/odjeljenja koja su nadležne za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede.

Nadležnost entitetskih ministarstava u oblasti poljoprivrede se odnosi na izvršavanje politika i sprovođenje zakona koji su donijeli nadležni organi entitetskih vlasti, nadzor nad primjenom propisa i donošenje provedbenih odluka. Entitetska ministarstva poljoprivrede su nadležna i odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti u oblasti biljne proizvodnje, stočarstva, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, razvoj prehrambene industrije, proizvodnje stočne hrane, poslove u oblasti vodoprivrede, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja, upravljanje, zaštitu i korištenje šumskih resursa, rad savjetodavne i selekcijske službe, politike podsticaja i dr.

Nadležnost Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine vezana je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgoja stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanju šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

Kantoni Federacije Bosne i Hercegovine su federalne jedinice bosanskohercegovačkog entiteta Federacije Bosne i Hercegovine. Kantoni posjeduju kantonalni ustav, skupštinu i vladu koja provodi niz nadležnosti (policija, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika i kultura), kao i nadležnosti podijeljene s Federacijom (zdravstvo, socijalna zaštita i sudstvo).

U skladu sa članom III Ustava Bosne i Hercegovine, svaki entitet ima obavezu da pruži svu potrebnu pomoć Savjetu ministara Bosne i Hercegovine kako bi se omogućilo izvršavanje međunarodnih obaveza, te u skladu sa članom 8. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine² da podrži razvoj svih neophodnih institucija i drugih tijela kako bi se osiguralo ispunjavanje međunarodnih obaveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i njihovog usklađivanja i integracije u EU.

2. OPŠTI I SPECIFIČNI CILJEVI ZA POLJOPRIVREDU, PREHRANU I RURALNI RAZVOJ U BOSNI I HERCEGOVINI

U cilju povećanja zainteresovanosti međunarodnih donatora za ulaganje u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, u sklopu ovog Izvještaja, neophodno je istaći strateško opredjeljenje Bosne i Hercegovine (BiH) i prioritete sektora definisane legislativom i strateškim dokumentima.

Kopenhagenski sporazum, koji propisuje kriterije za članstvo u Evropskoj uniji (EU, Zajednica) koje BiH mora ispuniti, uključuje ekonomske kriterije koji kažu da proizvođači moraju biti u stanju nositi se sa pritiscima konkurencije i tržišnih snaga unutar Unije. Ovi zahtjevi su definisani u **Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)**, u kome se navodi da je u BiH, na planu **poljoprivrede**, potrebno izvršiti modernizaciju i restrukturiranje sektora poljoprivrede i poljoprivredne industrije u BiH, posebno u smislu ispunjavanja veterinarskih i fitosanitarnih zahtjeva Zajednice i približavanja zakona BiH pravilima i standardima Zajednice.

BiH se obavezala da će realizirati **Reformsku agendu BiH** koju su usvojile vlade na entitetskom nivou i Savjet ministara BiH, a koja navodi prioritete mjere čiji je cilj potaći ekonomiju, otvoriti radna mjesta i omogućiti približavanje EU. Institucije EU su blisko saradivale sa BiH u identifikaciji prioriteta mjera tako da su ciljevi tijesno povezani s ciljevima novog pristupa EU o ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu i u skladu je s programom ekonomskih reformi, kao osnovnim elementom koji treba da podstakne sveobuhvatne strukturalne reforme da bi se održala makroekonomska stabilnost i prospješio rast i konkurentnost.

Strateški okvir za Bosnu i Hercegovinu, pripremila je Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, koji je usvojen na 19. sjednici Savjeta ministara Bosne i Hercegovine održanoj 20. avgusta 2015.godine. Dokument je pripremljen u skladu sa Odlukom o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama Bosne i Hercegovine te se koristi kao

---

² Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08)

usmjeravajući portfolio strateških ciljeva za pripremu Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara za period 2016-2018.

Kada je u pitanju uloga i odgovornost uključenih institucija u oblasti poljoprivrede na svim nivoima, ista je definisana Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine. Ovaj Zakon je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i nadležnosti na svim nivoima vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni i inspekcijski nadzor. Također, provođenje ovog propisa treba olakšati napredak u pravcu evropskih integracija, u smislu koordinacije pripremnih aktivnosti za stvaranje uslova i mogućnosti za korištenje pretprijetne pomoći.

2.1. Opšti ciljevi

Prema članu 4. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine, okvirni sektorski ciljevi u BiH su:

- a) aktiviranje neiskorištenih prirodnih i ljudskih resursa, razvoj održivog, konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, šumarstva i ishrane;
- b) povećanje stepena zadovoljavanja potreba stanovništva vlastitom hranom i zamjena uvoza hrane domaćom proizvodnjom za koju postoje prirodni i drugi uslovi te smanjenje vanjskotrgovinskog deficita poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- c) osiguranje usklađivanja i integracije sektora u EU i globalno tržište;
- d) podsticanje raznolikosti ekonomskih djelatnosti, poboljšanje zaposlenosti, te opštih uslova za ostvarenje prihoda i poboljšanje kvaliteta života u ruralnim područjima;
- e) osiguranje pristupa i raspoloživosti visokokvalitetne, pristupačne i sigurne hrane;
- f) osiguranje racionalne upotrebe i zaštite prirodnih resursa i biodiverziteta;
- g) omogućavanje primjerenog životnog standarda i pridonošenje stabilnosti poljoprivrednog dohotka i prehrambene sigurnosti stanovništva koje se u što većoj mjeri podmiruje domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima.

2.2. Specifični ciljevi

Postepena harmonizacija politika i mehanizama implementacije poljoprivrednih politika, kako unutar BiH, tako i sa zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije (EU), kako je definisano slijedećim uredbama EU:

- (1) Uredbom (EU) br. 1305/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o podršci ruralnom razvoju iz Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005;
- (2) Uredbom (EU) br. 1306/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o finansiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage Uredbi Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008;

- (3) Uredbom (EU) br. 1307/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o utvrđivanju pravila za direktna plaćanja poljoprivrednicima u programima podrške u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i
- (4) Uredbom (EU) br. 1308/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju van snage Uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007

Uspostavljanjem mehanizma koordinacije³ definisani su institucionalni i operativni sistemi i način ostvarivanja koordinacije institucija u Bosni i Hercegovini na provođenju aktivnosti u vezi s procesom integrisanja Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju, zajednička tijela u okviru sistema koordinacije, njihov sastav, nadležnosti i međusobni odnosi. Ovim su stvoreni uslovi za upravljanje pretpristupnim pripremama harmonizacije i postepenog preuzimanja i usvajanja *acquis-a* za oblast poljoprivrede.

Zajednički okvir prioritetnih područja i mjera⁴

Kako bi se realizovali prethodno navedeni opšti i specifični ciljevi, izvedeni iz ranije usvojenih strateških dokumenata, aktivnosti institucija i donatora treba fokusirati na šest prioritetnih područja, osiguravajući pri tome njihovu međusobnu komplementarnost i konzistentnost, i to:

- Uspostaviti funkcionalan institucionalni kapacitet, koordinaciju i implementacijske mehanizme na svim nivoima
- Podići kvalitet i sigurnost domaćih proizvoda uz konkurentnu prednost u proizvodnji, preradi i trgovini
- Podržati primarnu proizvodnju uz mjere direktne podrške poljoprivrednim gazdinstvima u cilju njihove postepene izjednačenosti između entiteta i sa mehanizmima EU
- Povećati konkurentnost poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH kroz indirektnu mjere podrške za proizvodnju, preradu i trgovinu
- Pružiti podršku agro-okolišnim programima u cilju zaštite ruralnog okoliša BiH
- Razgranati ruralne aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta života u ruralnim područjima.

3. PLANIRANJE I KOORDINACIJA MEĐUNARODNE POMOĆI U BOSNI I HERCEGOVINI

Institucionalna odgovornost koordinacije donatora u BiH je podijeljena između **Direkcije za evropske integracije** (DEI) za donatore iz EU i **Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine** (MFT) za ostale donatore i međunarodne finansijske institucije. Konsultacije sa donatorima se odvijaju i na ostalim nivoima vlasti.

Koordinaciju međunarodne pomoći u BiH vrši MFT odnosno Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći. Planirano je da MFT, posredstvom Sektora za finansiranje programa i projekata pomoći EU, odnosno Centralne jedinice za finansiranje i ugovaranje programa i projekata pomoći EU, obavlja poslove vezane za finansiranje, ugovaranje nabavke, plaćanje, nadzor i

³ Odluka o sistemu koordinacije procesa Evropskih integracija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 8/16)

⁴ Strateški plan Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011)

kontrolu sprovođenja svih programa i projekata pomoći EU u BiH, pa i onih iz oblasti poljoprivrede. Također, MFT administrira bazu podataka o programima i projektima međunarodne pomoći i Programa javnih investicija koje su dostupne na internet stranici MFT.

MFT redovno organizuje sastanke Foruma za koordinaciju donatora i objavljuje godišnje izvještaje o donatorstvu (*Donor mapping report* - Pregled aktivnosti donatora), koji prikazuju donatore koji su aktivni u Bosni i Hercegovini, te utvrđuju njihov doprinos po sektorima.

DEI, odnosno Ured državnog IPA koordinatora (DIPAK), kao stalno tijelo Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, glavni je operativni partner Evropskoj komisiji u procesu stabilizacije i pridruživanja, koordinator je u BiH po pitanjima koji se odnose na politike i strategiju evropskih integracija, usklađivanje zakona i koordinaciju pomoći u svim oblastima, pa i u oblasti poljoprivrede, kroz aktivnosti organizacione jedinice Sektora za koordinaciju pomoći EU.

Značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći, naročito u oblasti institucionalne izgradnje kapaciteta, ima i **Kancelarija koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine**.

3.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja

Koordinacione sastanke donatora u sektoru poljoprivrede organizuje i njima predsjedava Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

U cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioriternog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH, formirana je **Radna grupa za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja** (Radna grupa).

Radna grupa se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvještaja o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Evropska komisija (EK), ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći⁵, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u okviru EK Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA II).

Radnu grupu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH, Kancelarije za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja, Direkcije za evropske integracije i Agencije za unapređenje stranih investicija BiH, te predstavnici zadružnih saveza Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine u ulozi nevladinih organizacija.

Radna grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i

---

5 (1) Vlasništvo, (2) Uklapanje, (3) Usklađivanje, (4) Upravljanje usmjereno ka rezultatima i (5) Međusobna odgovornost

implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu.

Odlukom o formiranju Radne grupe, koju je donio Ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, utvrđena su prava i obaveze njenih članova.

Članovi Radne grupe učestvuju u ažuriranju podataka o međunarodnoj pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, a u svrhu pripreme godišnjeg Izvještaja o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH. Članovi Radne grupe također međusobno razmjenjuju informacije u oblasti poljoprivrede, ruralnog razvoja, sigurnosti hrane veterinarske i fitosanitarne oblasti u cilju što boljeg upravljanja projektima te radi izbjegavanja njihovog preklapanja i dupliranja.

U 2017. godini Radna grupa je, u organizaciji Ministarstva, održala dva sastanka. Sastanak informiranja donatora u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, deseti po redu, održan je 27. aprila 2017. godine.

Jedan od kriterija Sektorskog pristupa u okviru IPA II upravo zahtjeva postojanje sektorske strukture za koordinaciju donatora i izrade godišnjeg Izvještaja o donatorskoj pomoći za dati sektor.

Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH za 2016. godinu je razmotren i usvojen na 106. sjednici Savjeta ministara Bosne i Hercegovine održanoj 22. juna 2017. godine.

4. AKTIVNI DONATORI U SEKTORU POLJOPRIVREDE, PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI U 2017 GODINI

Najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH su Evropska unija, Češka, Holandija, Italija, Japan, Njemačka, Poljska, Sjedinjene Američke Države, Švedska, Švicarska i specijalizirane organizacije pri Ujedinjenim narodima: UNDP i FAO. Mnoge države članice EU pružaju ciljanu – bilateralnu pomoć odabranim sektorima. Međunarodne finansijske institucije kao što su IFAD i Svjetska banka (sa članicama) - daju kredite za razvoj poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

U nastavku se nalaze osnovni podaci o strateškim razvojnim dokumentima donatora i njihovim aktivnostima tokom 2017. godine.

4.1. Evropska unija - Srednjoročna revizija Indikativnog strateškog dokumenta (ISP) za BiH za Instrument predpristupne pomoći II (IPA II) je u toku, naredni nacrt se očekuje od Evropske komisije u drugoj polovini 2018. godine. Prema informacijama dobivenim od Delegacije Evropske unije u BiH vezano za srednjoročnu reviziju dokumenta, vjerovatno će svi IPA II sektori biti uvršteni pod ISP, ali se sredstva IPA II instrumenta neće moći povući u oblastima energije, zaštite okoliša, poljoprivrede i ruralnog razvoja te podrške infrastrukturi kvaliteta dok se postavljeni preduslovi Evropske komisije (usvajanje cjelodržavne strategije) ne ispune.

Iz iskustva stečenog tokom ranijeg programiranja IPA II uočeno je da je Evropska komisija spremna da odmah, po ispunjavanju preduslova, pruži podršku svakom IPA II sektoru. Iz ovoga je vidljiva jasna poruka zemlji korisnici kako je potrebno raditi na ispunjenju preduslova za dobijanje pomoći.

Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine je korisnik projekta IPA 2012 „Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla i životinjskim otpadom u BiH“ koji se

implementira dvije godine (2016-2018) i ima za cilj osiguranje visokog nivoa zaštite javnog zdravlja i zdravlja životinja u BiH. Kao rezultat projekta očekuje se izrada Nacrta Strategije o upravljanju nusproizvodima životinjskog porijekla koja bi bila spremna za usvajanje od strane nadležnih tijela BiH s definisanim naknadnim aktivnostima za provođenje strategije (Akcioni plan). Također, predviđena je izrada Studije izvodljivosti koja procjenjuje tehnološke opcije i predlaže najbolja rješenja za opciju(e) tretmana/odlaganja/uništavanja hazardnog životinjskog otpada i za odgovarajući objekt(e) na određenoj lokaciji(lokacijama). Studija izvodljivosti bi trebala uzeti u obzir sve dostupne tehnologije koje bi mogle biti realistične i primjenjive u BiH.

Evropska komisija je nastavila donacija vakcina protiv bolesti kvrgave kože i u 2017. godini.

U prvoj polovini 2017. godine završena je implementacija Twinning projekta iz IPA 2012 „Dalje jačanje kapaciteta fitosanitarnog sektora u oblasti fitofarmaceutskih sredstava, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala“, čiji je direktan korisnik bila Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja uključujući fitosanitarne laboratorije i fitosanitarne inspekcije.

Cilj ovog projekta je da se ojača fitosanitarni sistem u Bosni i Hercegovini u skladu sa standardima Evropske unije, te da se na taj način pomogne da biljni proizvodi iz Bosne i Hercegovine budu konkurentniji na tržištu Evropske unije i međunarodnim tržištima, što će povećati uslove i mogućnosti za njihov izvoz.

Tokom 2017. godine nastavljena je implementacija projekta “Naše oranice bez granice”: Evropska perspektiva BiH poljoprivrede koju je, krajem 2016. godine pokrenuo Ured specijalnog predstavnika Evropske unije u Bosni i Hercegovini (EUSR). Projekat potiče javni dijalog sa poljoprivrednicima i ruralnim stanovništvom, s ciljem promocije boljeg razumijevanja zahtjeva SSP-a u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. Projekat uključuje sveobuhvatnu kampanju informisanja i javne forume na temu poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i različite informativno-edukativne događaje u deset odabranih opština širom zemlje: Travnik, Livno, Prijedor, Bihać, Brčko, Bijeljina, Banja Luka, Gradačac, Doboj i Trebinje. Forumima su prisustvovali poljoprivrednici, predstavnici poslovnih subjekata, razvojna i poljoprivredna udruženja, zadruge, stručnjaci, odnosno inženjeri agronomije, veterinari, lokalne vlasti, uključujući odjele za poljoprivredu i ruralni razvoj, te drugi relevantni akteri iz ciljanih područja.

U maju 2017. godine završen je projekat "Priprema za implementaciju pristupa zasnovanog na razvoju teritorije (*Area Based Development*) na Zapadnom Balkanu - II Faza" koji je finansirala EK kroz program višekorisničke IPA-e. Kroz ovaj projekat EK je podržala aktivnosti Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoj zemalja Jugoistočne Evrope – SWG RRD (*South East Regional Rural Development Standing Working Group*) kao implementatora ovog projekta koji je imao za cilj poticanje regionalne saradnje između institucija i aktera u poljoprivredi i prehrambenom sektoru, kao i olakšavanje procesa uravnoteženog teritorijalnog razvoja zemalja zapadnog Balkana u napretku prema EU integraciji u pilot-prekograničnim područjima.

Nakon situacije u kojoj je, krajem 2017. godine, usvajanje cjelodržavnog strateškog dokumenta za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja postalo veoma izvjesno, Evropska komisija je, putem Direkcije za evropske integracije (DEI), inicirala proces programiranja IPA II za sektor poljoprivrede, koji obuhvata i ruralni razvoj, sigurnost hrane, kao i veterinarsku i fitosanitarnu oblast. Na sastanku koji je održan krajem oktobra 2017. godine predstavnici Evropske komisije su najavili da, ukoliko se usvoji cjelodržavni strateški dokument, ovom sektoru će biti omogućeno korištenje sredstava u iznosu do 30 miliona EUR-a za programsku IPA 2018 godinu.

Nakon toga, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, kao koordinirajuća institucija, a prema nalogu DEI, formira Sektorsku radnu grupu sastavljenu od predstavnika relevantnih institucija koja započinje pripremu Sektorskog planskog dokumenta 2018 -2020 za korištenje IPA II. Krajem decembra 2017.godine za članove Sektorske radne grupe održana je obuka za pripremu Sektorskog planskog dokumenta 2018. – 2020 (SPD) za korištenje IPA II koji predstavlja sveobuhvatni dokument za period od tri godine koji analizira, procjenjuje i opisuje sektor. SPD predstavlja osnovu za pripremu Akcionih dokumenata, odnosno programa i projekata za korištenje IPA II.

Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX

Tehnička pomoć Evropske komisije i instrument za razmjenu informacija (*Technical Assistance and Information Exchange – TAIEX*) je tehnička pomoć koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovaranje proširenja u okviru Evropske komisije (DG NEAR). Cilj TAIEX-a je da zemljama novim članicama EU, zemljama u procesu pristupanja, zemljama kandidatima i zemljama Zapadnog Balkana pruži kratkoročnu tehničku pomoć u skladu sa općim ciljevima politika Evropske komisije, u polju približavanja, transpozicije i uvođenja EU legislative.

U Bosni i Hercegovini je tokom 2017. godine u oblastima poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja održano 12 TAIEX radionica, 9 ekspertskih misija i 5 studijskih posjeta. Korisnici ovog instrumenta su predstavnici Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenja za poljoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH i predstavnici drugih institucija i organizacija čiji je rad neposredno vezan za oblast poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja (veterinarski inspektori, laboratorijsko osoblje itd.). Svi događaji su organizovani od strane korisnika i u saradnji sa TAIEX kancelarijom iz Brisela (Tabela 1).

Pomoć iz inicijative Evropske komisije „Bolje obuke za sigurniju hranu“ - BTSF

Isto tako, Bosna i Hercegovina je, uz druge države, korisnik inicijative (projekta) EK Bolje obuke za sigurniju hranu (*Better Training for Safer Food - BTSF*) koja ima za cilj organizaciju i razvoj strategije obuke u EU u cilju:

- Obezbeđivanja i održavanja visokog nivoa zaštite potrošača i zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja bilja;
- Promovisanje harmonizovanog pristupa funkcionisanju sistema EU i nacionalnih kontrola;
- Stvaranje ravnopravnog nivoa za sve prehrambene kompanije;
- Unapređenje trgovine sigurnom hranom;
- Osiguranje pravedne trgovine sa trećim zemljama, a posebno sa zemljama u razvoju.

BTSF događaji u kojima su učestvovali predstavnici Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarije za veterinarstvo BiH prikazani su u Tabeli 2.

4.2. **Japan/JICA** - Japan pruža Bosni i Hercegovini pomoć koja za cilj ima promociju etničkog pomirenja i ekonomske stabilizacije, što predstavlja osnovu za jačanje mira u Bosni i Hercegovini. Prioritetni sektori japanske razvojne pomoći su: (1) Promocija tržišne ekonomije (2) Okoliš i (3) Doprinos miru.

Projekat za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj (2014-2022), kojeg finansira Vlada Japana, sastoji se od manjih projekata usmjerenih na razvoj poljoprivredne proizvodnje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Implementira se na području Srebrenice, Bratunca i Rogatice uz podršku Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske u periodu 2014-2022, te ima za cilj da se poljoprivrednim proizvođačima i porodičnim gazdinstvima u ciljanim opštinama pomogne, da uz pomoć vlastitih resursa i u okviru poljoprivrednih poslova kojim se bave ostvare što je moguće veće prihode.

Vlada Japana dodijelila je 66.762 EUR (130.576 KM) Veterinarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu u sklopu Grant pomoći za temeljne projekte iz oblasti kulture (GACGP), za obnovu laboratorija za mikrobiologiju i hemiju.

4.3. **Kraljevina Holandija** - Pored ostalih zemalja kojima pomaže, Holandija kontinuirano ima bilateralni razvojni program za BiH. Ta je pomoć uglavnom usmjerena na kreiranje održive, transparentne i pouzdane administrativne strukture u zemlji u skladu sa procesom EU integracija, sa posebnim osvrtnom na poboljšanje poslovne klime za razvoj privatnog sektora i direktnih stranih investicija. Od 2012. godine bilateralna razvojna pomoć Holandije za Bosnu i Hercegovinu se transformira iz tradicionalno razvojnog odnosa u odnos usmjeren ka pristupanju EU. Bilateralni pristup Holandije zemljama regiona se postepeno kreće ka regionalnom strateškom pristupu. Kraljevina Holandija u najvećem obimu finansira:

Projekat razvoja i saradnje u regiji Birač (BIRAC) je zajednička inicijativa UNDP-a, UNICEF-a i UNHCR-a koja se zasniva na prethodno realizovanoj i tekućoj podršci opštinama u regiji Birač, te potiče na međuopštinsku i regionalnu saradnju u cilju podrške partnerskom pristupu. Ovakav pristup podrazumijeva jačanje koordinacije od dna prema vrhu, kao i teritorijalne povezanosti, uz primjenu EU LEADER principa. Obuhvatajući kao ciljnu grupu prevashodno subregionalna područja, glavni nosioci pomenutog pristupa su lokalne akcione grupe (LAG), tj. njihovi članovi iz reda predstavnika lokalnih javnih kao i privatnih socioekonomskih interesa. On se zasniva na zajedničkoj područnoj integriranoj razvojnoj strategiji, koja uzima u obzir lokalne potrebe i potencijale u cilju poticanja na aktivni angažman svih aktera u provedbi zajedničkog plana i programa područnog razvoja. U ovom kontekstu, uz LEADER metodologiju primijenjuje se pristup uspostavljanja i provođenja programa zasnovanog na ljudskim pravima, a u smislu socijalne zaštite i inkluzije. Ove programe finansijski podržavaju UNDP i opštine.

4.4. **Kraljevina Švedska** – Regionalni strateški princip je primjenjen kod kreiranja strateškog dokumenta Kraljevine Švedske. Ovaj dokument, pod nazivom „*Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey for the period 2014–2020*“. fokusira se na tri rezultata:

- Poboljšanje ekonomske integracije sa EU i razvoj tržišne ekonomije,
- Jačanje demokratije, veće poštovanje ljudskih prava i razvijanje vladavine prava,
- Poboljšanje životne sredine, smanjenje uticaja klimatskih promjena i poboljšanje otpornosti na klimatske promjene.

Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine je zaključio posebni sporazum sa Ambasdom Kraljevine Švedske u Sarajevu koji se odnosi na pomoć za borbu protiv bolesti kvrgave kože.

Ukupna vrijednost projekta/Sporazuma iznosi 2.600.000,00 SEK (švedskih kruna) i važi za period od 11.11.2016. godine do 30.06.2018. godine za potrebe nabavke vakcina protiv ove bolesti.

U saradnji sa USAID i u 2017.godini nastavljena je je implementacija USAID/Sweden FARMA II projekta kojeg sufinansira Kraljevina Švedska.

4.5. Republika Češka/CzDA. Strategija za razvoj i saradnju Republike Češke 2010-2017, pored ostalih, obuhvata sektor poljoprivrede u BiH kao ciljani sektor za finansiranje. Donatorska podrška Češke se zasniva na „Programu saradnje između Bosne i Hercegovine i Češke Republike za razdoblje 2011 - 2017“. U nastupajućem programskom periodu najavljeno je povlačenje ovog donatora za sektor poljoprivrede u BiH.

U 2017. godini Republika Češka je finansirala tri projekta u Bosni i Hercegovini vezanih za poljoprivredu, i to: Povećanje kvaliteta i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu, Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj i Podrška tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira.

Krajem 2017.godine završena je implementacija malog lokalnog projekta u saradnji sa Opštom poljoprivrednom zadrugom Tarevci. Republika Češka je u sklopu ovog projekta finansirala nabavku opreme za sušenje voća i povrća, ljekovitog i aromatičnog bilja i sekundarnih šumskih proizvoda sa ukupnim iznosom od 31.000 KM.

Tokom 2017.godine nastavljena je saradnja između Češke razvojne agencije i Uprave BiH za zaštitu zdravlja na projektu „Institucionalna podrška kontroli i certificiranju sadnog materijala“.

Krajem 2017.godine Češka razvojna agencija, u saradnji sa Upravom BiH za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarijom za veterinarstvo BiH, započinje implementaciju još jednog projekta u vrijednosti od 1 milion EUR-a koji je programiran za oblast veterinarstva i fitosanitarnu oblast.

4.6. Republika Poljska se krajem 2015.godine aktivno uključila u donatorsku zajednicu koja djeluje u BiH pružajući tehničku pomoć u prenošenju iskustava za korištenje pretpristupnih fondova EU. Po četiri predstavnika šest zemalja Zapadnog Balkana (evropske integracije, poljoprivreda, inostrani poslovi i pravosuđe) učestvovalo u prvoj (2015), drugoj (2106) i trećoj (2017) Akademiji proširenja koja se realizuje u područjima Republike Poljske koja su imala najvećeg uspjeha u korištenju sredstava iz EU fondova.

4.7. Savezna Republika Njemačka/GIZ - Njemačka se zalaže da pomogne BiH u razvoju funkcionalne tržišne ekonomije, pri usklađivanju pravnog sistema sa EU *acquis*, kao i za prevazilaženje posljedica rata i nedavnih poplava. Tokom 2017. godine, oblast poljoprivrede je zastupljena u strukturi „Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj“ (EU ProLocal program) kojeg uz, sredstva Evropske unije i Vlade Savezne Republike Njemačke, implementira GIZ (*Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*). EU ProLocal ima za cilj da doprinese dinamičnijem ekonomskom i socijalnom razvoju u Bosni i Hercegovini jačanjem konkurentnosti malih i srednjih preduzeća. Fokus Programa su mala i srednja preduzeća iz 4 ključna ekonomska sektora u BiH (drvno-prerađivački, metalo-prerađivački, agrobiznis i turizam) u 20 odabranih partnerskih opština.

U 2017. godini završena je implementacija projekta „Genetski nemodifikovana kvalitetna soja iz Dunavske regije – Bosna i Hercegovina i Srbija“. Ovaj projekat je osigurao čvrstu osnovu za proizvodnju visokokvalitetne hrane za ljude i životinje bez genetski modifikovanih organizama

(GMO) i koja ima bezbjedno, kontrolisano porijeklo, a namijenjena je regionu Dunava i zapadno-evropskom tržištu.

4.8. Sjedinjene Američke Države/USAID imaju strateški dokument: USAID/ Razvojna strategija za Bosnu i Hercegovinu 2012-2016 (*USAID/Bosnia and Herzegovina Country Development Cooperation Strategy 2012-2016*) čije je trajanje produženo do novembra 2018.godine. Aktivnosti koje USAID provodi u okviru svojih projekata, bazirane su na razvojnim ciljevima ove strategije, i u prvom redu su usmjerene na ekonomski razvoj u cilju jačanja konkurentnost BiH tržišne ekonomije, te osiguranja boljih ekonomskih mogućnosti za sve građane.

Na osnovu iskustava iz projekta FARMA, kojeg su finansirale vlade Amerike, Švedske i Češke (USA/USAID, Švedska/SIDA, Češka/CzDA), u 2016. godini započela je implementacija projekta pod nazivom **USAID/Sweden FARMA II** koji predstavlja potvrdu vizije USAID-a i Vlade Kraljevine Švedske, da domaći potrošači mogu i trebaju imati povjerenja u prehrambene i poljoprivredne proizvode domaće proizvodnje, a koje je također moguće izvoziti i na tržišta Evropske unije.

U drugoj godini realizacije ovog projekta nastavljeno je pružanje tehničke pomoći i obuke kroz program prilagođen potrebama svojih korisnika, sa ciljem unaprjeđenja konkurentnosti prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda, kroz proširivanje ekološki održive proizvodnje i prerade, te povećanjem proizvodnje prehrambenih proizvoda višeg stepena prerade. Ostvarivanje uspjeha na ovim poljima djelovanja će doprinijeti sveobuhvatnom ekonomskom rastu u sektoru poljoprivrede, te smanjenju siromaštva u ruralnim područjima.

Ovdje je značajno naglasiti da su, početkom 2017.godine institucije Bosne i Hercegovine, na čelu sa Ministarstvom spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, kao koordinirajućom institucijom, a uz podršku USAID/Sweden FARMA II projekta, pristupile izradi Strateškog plana ruralnog razvoja BiH za period 2018-2021.

U projekat USAID/Sweden FARMA II uključen je i program dodjele bespovratnih finansijskih sredstava – grantova neprofitnim, profitnim, istraživačkim i akademskim organizacijama u cilju pružanja podrške inovativnim idejama, te novim tehnologijama, analizama, konferencijama, radionicama, publikacijama, istraživanjima, studijskim putovanjima, obukama i seminarima. Svi dodijeljeni grantovi bi trebalo direktno i u značajnoj mjeri doprinisati povećanju konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora, pojedinačnih podsektora, klastera ili lanaca vrijednosti, za razliku od stvaranja finansijske koristi za jednog primatelja granta.

4.9. Svjetska banka – Strategija partnerstva za Bosnu i Hercegovinu za period 2016-2020 (*International Development Association and International Finance Corporation Country Partnership Strategy for Bosnia and Herzegovina for the Period 2016–2020*) daje osnove za analizu, savjete i finansiranje radi ubrzanja provođenja reformi dizajniranih za obnovu ekonomskog rasta. U cilju pripreme ove strategije, izvršena je sistematska dijagnostička analiza koja je izvršena radi definisanja izazova sa kojima se BiH suočava na putu ka rastu i prosperitetu te kako bi se identifikovala moguća rješenja.

Osnovni zaključak je da BiH može postići održivi rast koji će biti od koristi za široke društvene grupe samo ukoliko se preduzmu odlučni koraci na uređenju javnog sektora kako bi se dala šansa rastu i iskoristio potencijal privatnog sektora. Kroz strateški okvir, Grupacija Svjetske banke će podržati reforme u tri oblasti:

- Povećanje efikasnosti i efektivnost javnog sektora

- Stvaranje uslova za ubrzani razvoj privatnog sektora
- Izgradnja otpornost na prirodne katastrofe

U implementaciji je „**Projekat razvoja navodnjavanja**“ (IDP) čiji je razvojni cilj poboljšanje performansi sistema za navodnjavanje i podrška institucijama koje podržavaju poljoprivredne proizvođače u projektnim područjima. Projekat je tokom 2017. godine podržavao bolje planiranje i upravljanje vodnim resursima te održivo korištenje vodnih resursa za navodnjavanje i odvodnjavanje kao i ublažavanje uticaja suša i poplava. Sredstvima iz ovog kredita se priprema i strategija za prilagođavanje klimatskim promjenama.

I u 2017.godini nastavljena je implementacija „**Projekta hitnog oporavka od poplava**“ (FERP) iz kredita Svjetske banke, koji je kreiran je i odobren nakon katastrofalnih poplava u maju 2014.godine, i u čijoj finansijskoj konstrukciji poljoprivreda učestvuje sa oko 25%. Projekti se implementiraju na nivou entiteta, putem jedinica za implementaciju projekata (PCU i APCU).

4.10. Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim Narodima (*Food and Agriculture Organisation of the United Nation - UN FAO*). Kao organizacija u okviru UN-a, FAO strateški pristup se bazira na Milenijumskim razvojnim ciljevima, zatim na Okvirnom programu za period 2010-2019, te na Srednjoročnom planu za period 2014-2017. Pet strateških ciljeva ovoga plana su: (1) Doprinositi iskorjenjivanju gladi, nesigurnosti u obezbjeđenju dovoljnih količina hrane i pothranjenosti; (2) Povećati i unaprijediti pružanje proizvoda i usluga od poljoprivrede, šumarstva i ribarstva na održiv način; (3) Smanjivati ruralno siromaštvo; (4) Omogućiti efikasne poljoprivredne i prehrambene sisteme na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou uključivanjem svih aktera i (5) Povećati otpornost sredstava za život na prijetnje i krize.

U skladu sa navedenim ciljevima, eksperti FAO učestvuju u realizaciji projekata iz sredstava FAO TCP instrumenta (*Technical Cooperation Programme*) ili iz sredstava drugih donatora.

Kako je predviđeno FAO Programskim okvirom za Bosnu i Hercegovinu 2015-2017 Bosni i Hercegovini su dodijeljena sredstva u vrijednosti od 467.776 američkih dolara (USD) za projekat „Podrška pripremama za planiranje i provođenje pilot projekta ruralnog razvoja u zajednici na području Livna (Kanton 10)“ - FAO - GCP/BiH/008/HUN. Realizacija projekta, koji finansira Vlada Mađarske, a implementira FAO kancelarija u Bosni i Hercegovini nastavljena je i u 2017. godini.

U 2017.godini finalizirane su aktivnosti na realizaciji FAO projekta „Jačanje kapaciteta za upravljanje i smanjenje rizika od katastrofe (DRRM) i uvođenje praksi prilagođavanja klimatskim promjenama (CCA) u sektoru poljoprivrede na Zapadnom Balkanu“.

Tokom 2017. godine, FAO u BiH implementira projekte: TCP/BIH/3602/C2 „Proizvodnja i prerada biljke smilje (*Helychrisum italicum*), izvozne perspektive i investicione mogućnosti“ i TCP/ BIH/3603/C3 „Podrška izradi Strategije za poljoprivredu i ruralni razvoj u Distriktu Brčko“.

4.10.1. FAO Opšta komisija za ribarstvo Mediterana (*FAO General Fisheries Commission for the Mediterranean - GFCM*)

Bosna i Hercegovina je u 2016.godini postala neugovorna članica Opšte komisije za ribarstvo Mediterana (*General Fisheries Commission for the Mediterranean – GFCM*, Komisija) djeluje u okviru UN FAO.

Komisija je osnovana u skladu sa odredbama člana XIV ustava FAO, Sporazumom za osnivanje Opšte komisije za ribarstvo Mediterana i nju čine 23 zemlje članice, zajedno sa Evropskom unijom. Ciljevi GFCM-a su: promovisanje razvoja, očuvanje, racionalno upravljanje i najbolje korištenje živih resursa, kao i održivi razvoj akvakulture na Mediteranu, Crnom moru i povezanim vodama. Članstvo je otvoreno kako za mediteranske obalne države i regionalne organizacije, tako i za države članice Ujedinjenih nacija čija plovila vrše ribolov u vodama Mediterana.

U saradnji s drugim regionalnim organizacijama za ribarstvo (*Regional Fishery Bodies - RFB*), GFCM je instrument za koordiniranje napora vlada za efikasno upravljanje ribolovom na regionalnom nivou u skladu sa Kodeksom o odgovornom ribarstvu (*Code of Conduct for Responsible Fisheries - CCRF*). GFCM ima ovlasti da usvoji obavezujuće preporuke za očuvanje i upravljanje ribarstvom putem zone konvencije (*Convention Area*) i igra ključnu ulogu u upravljanju ribolovom u regiji.

Bosna i Hercegovina je, kao neugovorni član GFCM, pozvana je da se uključi u aktivnosti projekta "Naučna saradnja za podršku odgovornom ribarstvu na Jadranu" ("*Scientific cooperation to support responsible fisheries in the Adriatic sea*" - **AdriaMed**) koji je, pod pokroviteljstvom GFCM, u mogućnosti da pruži tehničku podršku Bosni i Hercegovini u procesu usklađivanja zakonodavstva u oblasti morskog ribarstva i akvakulture sa Zajedničkom ribarskom politikom EU. Projekat finansiraju Vlada Republike Italije i Republike Hrvatske te Evropska komisija, a implementira FAO kancelarija u Rimu, Republika Italija.

Projekat ima za cilj promociju naučne saradnje među jadranskim zemljama (Albanije, Hrvatske, Italije, Crne Gore i Slovenije), u skladu sa Kodeksom o odgovornom ribarstvu - CCRF. Dugoročni cilj projekta jeste davanje podrške jadranskim državama u ostvarenju programa zajedničkog upravljanja ribarstvom, uz punu i koordiniranu saradnju državnih uprava za ribarstvo, istraživačkih struktura, riboprerađivačkih preduzeća i profesionalnih ribara, a po preporuci CCRF.

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je, radi uključivanja Bosne i Hercegovine u aktivnosti ovog projekta, tokom 2017.godine vodilo proceduru za zaključivanje projektnog sporazuma.

4.11. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD (*International Fund for Agricultural Development*) Strategije: Bosna i Hercegovina – Strateški program prilika zasnovan na rezultatima (*Bosnia and Herzegovina Result Based – Country Strategic Opportunities programme - RB-COSOP*) za period 2013-2018, usvojen 2013.godine. RB-COSOP nastoji doprinijeti smanjenju siromaštva na način koji omogućava održivo i efikasno korištenje prirodnih resursa, diverzifikaciju aktivnosti i poboljšanje života na selu, te pomoći u ublažavanju rizika koji potiču od klimatskih promjena - posebno u najugroženijim kategorijama stanovništva.

U 2017.godini završena je implementacija Projekta poboljšanja životnih uslova na selu (*The Rural Livelihoods Development Project - RLDP*).

Implementacija šestog IFAD Projekta razvoja ruralnog poslovanja (*The Rural Business Development Project - RBDP*) je nastavljena i u 2017. godini gdje realizacija teče prema planu u sve četiri komponente projekta i to:

Komponenta 1: potpora ruralnom biznisu kroz:

- a) Jačanje kapaciteta individualnih poljoprivrednih proizvođača;
- b) Edukaciju i obuku farmera;

- c) Nabavku i isporuku starter paketa za farmere/članove udruženja

Komponenta 2 : finansiranje ruralnog biznisa

- a) Kreditni plasmani za farme i za preduzeća preko komercijalni banaka
b) Kreditni plasmani preko mikrokreditnih organizacija

Komponenta 3 : ruralna tržišna infrastruktura

Komponenta 4 : koordinacija i upravljanje projektima kojom rukovode entitetske jedinice za implementaciju projekata (PCU i APCU).

Sedmi IFAD projekat pod nazivom: Projekat razvoja konkurentnosti u ruralnim područjima (*The Rural Competitiveness Development Project - RCDP*) je započeo krajem 2017.godine. Realizacija projekta će se odvijati u dva ciklusa od po 5 godina trajanja: 2017-2022 i 2020-2025 godine.

Tokom 2017.godine dizajniran je i programiran novi, osmi projekat koji će se finansirati kreditnim sredstvima IFAD-a pod nazivom Projekt razvoja poljoprivrede i ruralnog poduzetništva (*Rural Enterprise and Agricultural Development Project – READP*).

4.12. Razvojni program Ujedinjenih naroda - UNDP (*United Nation Development Programme*) – Strateško opredjeljenje za Bosnu i Hercegovinu bazirano je na Milenijumskim razvojnim ciljevima (*Global Millennium Development Goals - GMDG*). Uz EK, Švicarsku i Holandiju, UNDP sufinansira i implementira programe i projekte vezane za više sektora, pa takvim pristupom utiče na razvoj poljoprivrede u BiH.

5. PREPORUKE I ZAPAŽANJA

5.1. Preporuke Evropske komisije

Kako je Izvještaj za Bosnu i Hercegovinu za 2017.godinu izostao, ovom prilikom se navode preporuke iz Izvještaja o Bosni i Hercegovini za 2016. godinu koji priprema Evropska komisija, i u kome se navodi se da su „Pripreme u oblasti poljoprivrede i ribarstva u ranoj fazi. Postignut je određeni napredak u oblasti sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike.

U narednoj godini, odnosno u 2017., Bosna i Hercegovina treba da:

→ izradi i usvoji cijelodržavni strateški plan za ruralni razvoj i dogovori uspostavljanje nacionalne strukture za dobijanje pretprijetne pomoći u sektoru poljoprivrede kroz Instrument za pretprijetnu pomoć za ruralni razvoj;

→ dodatno uskladi svoje sisteme službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa evropskim standardima;

→ dodatno nadogradi svoje administrativne kapacitete, naročito inspekcijske službe i laboratorije.

Pored toga, preporuke i operativni zaključci EK sa drugog Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo u okviru SSP-a između EU i BiH, održanog u Sarajevu 25.10.2017.godine, vezani su za omogućavanje pristupu IPA II sredstvima i njima se navodi da: vlasti u Bosni i Hercegovini trebaju hitno usvojiti cijelodržavnu strategiju za ruralni razvoj; provesti popis poljoprivrede, slijedeći

Zakon o popisu stanovništva BiH, usvojiti državni Zakon o vinu, usklađen sa EU *acquis*-em te da entitetski zakoni o vinu moraju biti usklađeni sa državnim zakonom. Također, BiH treba da okonča proces usvajanja pravilnika o geografskim oznakama; da usvoji državni zakon o organskoj proizvodnji te da uskladi poljoprivredne informacione sisteme u cijeloj zemlji.

Preporuke vezane za poglavlje 12 *acquis*-a, su sljedeće: BiH treba da usvoji paket državnih zakona o sigurnosti hrane i veterinarstvu; da ojača institucionalne kapacitete u sektoru sigurnosti hrane i veterinarstva, kao i da razmotri učešće u nekoliko nadolazećih regionalnih radionica u organizaciji TAIEX-a, koje pojašnjavaju nova dešavanja u vezi sa razvojem *acquis*-a u oblasti veterinarstva i fitosanitarne politike, te se opet naglašava, da je potrebno usvojiti Strateški plan ruralnog razvoja BiH, kako bi se nastavila dobivati IPA pomoć u oblasti sigurnosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnoj oblasti.

Preporuke vezane za poglavlje 13 *acquis*-a glase: BiH treba da usvoji strategiju za sektor ribarstva i da uskladi svoje zakonodavstvo sa *acquis*-em EU, BiH treba da potpiše Malta MedFish4Ever Deklaraciju i da specificira svoje zahtjeve za buduću tehničku pomoć usmjerenu na podršku usklađivanja BiH zakonodavstva u oblasti ribarstva sa EU *acquis*-em u ovoj oblasti.

S tim u vezi, krajem 2017.godine završena je procedura za potpisivanje Ministarske deklaracije o budućnosti ribarstva u Mediteranu pod nazivom: Malteška MedFish4Ever ministarska deklaracija koja predstavlja snažno političko opredjeljenje za osiguranje djelotvorne i koordinirane inicijative na nacionalnom i regionalnom nivou, u Evropskoj uniji, kao i u državama Sredozemlja koje nisu članice Evropske unije.

Ova politička Deklaracija, koju je, u ime Bosne i Hercegovine, potpisao ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, je dobrovoljna, a njenim usvajanjem zemlje potpisnice pokazuju svoju spremnost i interes za zaštitu i održivo upravljanje akvakulturom i ribljim fondom Mediterana.

5.2. Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2017. godine

Na desetom sastanku informiranja donatora u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, koji je održan 27. aprila 2017. godine, istaknuti su prioritetni pravci u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH koji su pogodni za donatorsku intervenciju u narednom periodu, a koja može pomoći Bosni i Hercegovini u sprovođenju reformi i ispunjavanju kriterija za članstvo u EU su:

1. Izrada i usvajanje cijelodržavnog strateškog plana za ruralni razvoj i postizanje dogovora o uspostavljanju nacionalne strukture za dobijanje pretpristupne pomoći u sektoru poljoprivrede kroz Instrument za pretpristupnu pomoć za ruralni razvoj;
2. Dodatno usklađivanje sistema službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa evropskim standardima;
3. Dodatna nadogradnja i jačanje administrativnih kapaciteta (kadrovski i materijalno), naročito inspeksijskih službi i jačanje saradnje između relevantnih institucija ključnih za međunarodnu trgovinu, a posebno u oblasti standardizacije, akreditacije, veterinarstva, zaštite bilja, sigurnosti hrane, statistike i nadzora nad tržištem;

4. Intenziviranje aktivnosti donatora na pružanju pomoći u skladu sa zahtjevima Bosne i Hercegovine u cilju lakšeg prevazilaženje eventualnih negativnih posljedica potpisivanja Protokola o prilagođavanju SSP;
5. Kontinuirano održavanje kontakata sa donatorima i kreditorima u cilju razmjene informacija i koordinacije aktivnosti radi izbjegavanja dupliciranja projekata pomoći i
6. Unapređenje poljoprivredne statistike kroz razvoj Poljoprivrednog informacionog sistema.

5.3 Bosna i Hercegovina i IPARD

Zajednička poljoprivredna politika jedna je od najvažnijih politika Evropske unije i u nju se ulaže gotovo polovina budžeta EU. Ona predstavlja skup mjera i programa subvencioniranja poljoprivrede u Evropskoj uniji. Njen cilj je da osigura razumne cijene i prihvatljiv kvalitet poljoprivrednih proizvoda za evropske potrošače, zadovoljavajući dohodak poljoprivrednika u EU i očuvanje ruralnog naslijeđa.

Okvir za zajedničku poljoprivrednu politiku postavljen je Ugovorom o Evropskoj ekonomskoj zajednici (1957/1958), a njena primjena počela je 1962. godine. Zajednička poljoprivredna politika zasniva se na tri principa:

- jedinstveno tržište – slobodno kretanje roba, određivanje zajedničkih cijena i pomoći;
- prednost EU - prednosti proizvoda EU nad uvoznim, zaštita unutrašnjeg tržišta od poremećaja izazvanih uvozom poljoprivrednih proizvoda i poremećaja na svjetskom tržištu;
- finansijska solidarnost - troškove zajedničke poljoprivredne politike dijele sve države članice.

Danas se naročita pažnja poklanja obnovi i razvoju ruralnih područja, očuvanju kulturnog blaga i tradicionalnih običaja. Podržava se ruralni razvoj uključujući seoski turizam, tradicionalne zanate, poboljšanje infrastrukture, kao i promociju kvalitetnih ekoloških i autohtonih poljoprivrednih proizvoda.

IPARD prepristupni instrument (*eng. Instrument for Pre-accession Assistance Rural Development*) je komponenta Instrumenta prepristupne pomoći EU, namijenjena poljoprivredi i ruralnom razvoju zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za periode IPA I 2007 - 2013. i IPA II 2014-2020. godine.

Glavni cilj IPARD programa je pomoć u pripremi za provedbu pravnog naslijeđa EU u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, te restrukturiranje poljoprivrednog sektora i održivi razvoj ruralnih područja u zemljama kandidatkinjama/pristupnicama. Ovi ciljevi se provode kroz tri osnovna prioriteta:

1. Poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda;
2. Pripremne aktivnosti za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i LEADER-a (lokalne strategije koje omogućavaju da se u pojedinim regijama ili mikroregijama bez obzira na postojeće administrativne granice sufinansiraju projekti koji su od značaja za tu regiju)
3. Razvoj ruralne ekonomije.

Implementacija IPARD-a se vrši na bazi IPARD programa, a kroz operativnu strukturu tzv. IPARD operativnu strukturu koja je dio indirektnog sistema implementacije prepristupnih fondova EU.

Bosna i Hercegovina se međunarodno-pravnim aktom obavezala da će u svoje zakonodavstvo postepeno transponirati, odnosno prenijeti i primijeniti, odredbe iz Uredbi Evropskog parlamenta, Komisije i Vijeća o Instrumentu za prepristupni pomoć II za period 2014-2020⁶. Okvirni sporazum između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije (EK) o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći Unije Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta prepristupne pomoći (IPA II), koji je stupio na snagu u avgustu 2015.godine⁷, u članu 10, za pristup IPA II sredstvima u okviru područja politike poljoprivrede i ruralnog razvoja u indirektnom upravljanju, zahtjeva se uspostavljanje sljedećih struktura i organa za programe ruralnog razvoja:

- (i) Upravljački organ
- (ii) Agencija za plaćanja IPA (IPARD)

Dakle, u periodu 2014 – 2020 Evropska komisija direktno, kroz Okvirni sporazum za IPA II instrument, navodi potrebne operativne strukture za pristup području politike poljoprivrede i ruralnog razvoja, čime su postavljeni preduslovi jače istaknuti u odnosu na IPA 2007 – 2013 instrument, u kojem potrebne operativne strukture nisu bile navedene u Okvirnom sporazumu već samo u sektorskim sporazumima.

Iako je Bosna i Hercegovina, još od 2008. godine upoznata sa kriterijima koje je potrebno ispuniti za korištenje sredstava prepristupne pomoći u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, odnosno zahtjeva za uspostavljanje IPARD operativne strukture, u BiH nije postignut dogovor o uspostavljanju ovih struktura. Radi toga je EK suspendovala projekte iz IPA 2008 i IPA 2010 i obustavila dalju pomoć za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Kako se, uz pomoć USAID/Sweden FARMA II projekta pristupilo izradi cjelodržavne strategije ruralnog razvoja, koja je ključni preduslov koji zemlja treba da ispuni da bi mogla da koristi finansijsku pomoć u okviru IPA II, EK je u oktobru 2017.godine najavila moguću finansijsku podršku u okviru IPA II (2018-2020) s ciljem reforme i jačanja konkurentnosti ovog sektora, uključujući sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni sektor u iznosu do 30 miliona EUR-a.

Najavljeno je također, da bi se kroz IPA II sredstva, nakon što se usvoji cjelodržavni strateški plan ruralnog razvoja, s jedne strane, poticao rast proizvodnje i održavala stabilnost dohotka proizvođača, jačala konkurentnost i vršilo tehničko tehnološko unapređenje sektora koji bi bio prilagođen zahtjevima domaćeg i inostranog tržišta, a sa druge strane - bi se obezbjedilo upravljanje javnim politikama u skladu sa EU pravilima čime bi se osigurala mogućnost korišćenja EU fondova.

5.4. Zapažanja

U sektoru poljoprivrede se i dalje (obzirom da nisu ostvareni uslovi za korištenje podrške iz prepristupnih fondova EU), osjećaju posljedice nedostatka donatorskih sredstava, posebno onih iz

---

⁶ Uredba (EU) br. **231/2014** Evropskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta prepristupne pomoći (IPA II); Provedbena Uredba Komisije (EU) br. **447/2014** o posebnim pravilima primjene Uredbe (EU) br. 231/2014 Evropskog parlamenta i Vijeća o uspostavi instrumenta prepristupne pomoći (IPA II) i Uredba (EU) br. **236/2014** Evropskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih pravila i postupaka za provedbu instrumenata Unije za finansiranje vanjskog djelovanja

⁷ Službeni glasnik BiH, Međunarodni ugovori broj 6/2015 od 20.avgusta 2015.godine

Evropske unije. Nedovoljno izgrađeni institucionalni kapaciteti na svim nivoima vlasti u BiH zbog nedostatka tehničke pomoći dodatno slabe, a pored otežane mogućnosti za praćenje promjena u zakonodavstvu EU, bez tehničke podrške gubi se i mreža saradnje kako sa zemljama EU, tako i zemljama iz regije koji ubrzanim tempom usvajaju znanja i propise u jednoj od najzahtjevnijih oblasti evropskog zakonodavstva (poglavlje 11).

Sve to, kao i prilagođavanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, za posljedicu ima pad konkurentnosti poljoprivrednog sektora te otežan izvoz poljoprivrednih proizvoda, a zbog neusvajanja standarda i modernizacije sektora u skladu sa evropskim standardima.

Imajući u vidu navedeno, a su skladu sa Programom rada Savjeta ministara BiH i u skladu sa preporukama iz izvještaja EK o napretku, kao prioritet se postavlja donošenje Strateškog plana ruralnog razvoja BiH kao i postizanje političkog dogovora o IPARD strukturi kako bi sredstva iz IPA II programskog perioda nakon 2017. godine bila dostupna i za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH.

Sama činjenica da je unutar zemlje postignut dogovor u vezi izrade cjelodržavnog strateškog dokumenta sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja koji otvara vrata ka IPA II fondovima, daje nadu da će BiH u narednom periodu uspjeti da izvrši reforme i prilagodi svoju poljoprivredu zahtjevima EU tržišta.

Polazeći od naprijed navedenog, predlaže se Savjetu ministara Bosne i Hercegovine, da nakon razmatranja Izvještaja o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2017. u Bosni i Hercegovini, donese sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Usvaja se Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2017. u Bosni i Hercegovini
2. Zadužuje se Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da, u saradnji sa članovima Radne grupe za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini, nastavi sa aktivnostima planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u navedenoj oblasti

TAIEX 2017 - BOSNA I HERCEGOVINA

U toku 2017. godine u Bosni i Hercegovini je održano više aktivnosti u okviru TAIEX instrumenata. Tako je ukupno održano 9 ekspertskih misija, 12 radionica. Pored toga predstavnici Bosne i Hercegovine su učestvovali u pet studijskih posjeta u zemljama Europske Unije.

Poljoprivreda, ruralni razvoj i ribarstvo

1. TAIEX ekspertska misija o zaštićenim oznakama izvornosti (PDO) i geografske oznake (GI) proizvoda od vina i označavanje vina, održana u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu, BiH, u periodu 15. – 19.05.2017 godine.
2. TAIEX ekspertska misija o usklađivanju nacionalnog ribarskog zakonodavstva, održana u Mostaru i Sarajevu, BiH u periodu 22.-25.05.2017. godine.
3. TAIEX radionica o reformi zemljišta, održana u Sarajevu u periodu 14.-15.06.2017. godine.
4. TAIEX radionica za politiku kvaliteta prehrambenih proizvoda, održana u Sarajevu 17.07.2017. godine
5. TAIEX studijska posjeta Sistema identifikacije zamljišnih parcela (LPIS), održan u Fiorentini i Rimu u periodu 19.-23.06.2017. godine.
6. TAIEX ekspertska misija o procjeni laboratorija i institucija za certificiranje zavoda za poljoprivredu, održana u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu u periodu 04.-07.09.2017. godine.
7. TAIEX ekspertska misija o održivoj akvakulturi, održana u Banja Luci, Jezeru, Sarajevu i Šipovu, u periodu 04.-08.09.2017. godine.
8. TAIEX radionica o carinskoj klasifikaciji robe, održana u Sarajevu, u periodu 12.-13.09.2017. godine.
9. TAIEX radionica o uspostavljanju registra i kontrolnog sistema u vinskom sektoru, održana u Banja Luci 18.09.2017. godine.
10. TAIEX radionica o registraciji novih sorti voća i grožđa, održana u Mostaru 03.10.2017. godine.
11. TAIEX ekspertska misija o EU pravnoj regulaciji koja se tiče implementacije i funkcionisanja FADN sistema, održana u Banja Luci, Brčkom i Sarajevu u periodu 09.-13.10.2017. godine.
12. TAIEX radionica o razmjeni informacija u poljoprivrednom informacionom sistemu, održan u Sarajevu u periodu 11.-12.10.2017. godini.
13. TAIEX radionica o klasifikaciji volovskih, ovčijih i svinjskih trupala, održana u Sarajevu 15.12.2017. godine.
14. TAIEX studijska posjeta o sistemu za kontrolu i registraciju u produkciji grožđa i vina, uključujući geografske indikacije i zaštićene oznake izvornosti, održane u Ceneigliano, Rimu, Tavarnelle Val di Pesa, Italija, u periodu 20.-24.11.2017. godine.

Sigurnost hrane i fitosanitarna politika

15. TAIEX regionalna radionica o rizicima u nastajanju, održana u periodu 05. – 09.03.2017. godine, Zaragoza, Španija
16. TAIEX radionica na temu „Službena kontrola Genetski modificiranih organizama“, održana 27.04.2017. godine u Sarajevu.
17. TAIEX studijska posjeta na temu razvoja plana upravljanja kriznim situacijama za hranu i stočnu hranu, održana u Aberdeenu i Londonu, Velika Britanija u periodu 15.-19.05.2017. godine.

18. TAIEX studijska posjeta o integrisanom sistemu upravljanja štetocinama za koštuničava i koštičavo voće, održana u Brdu, Ljubljani, Novoj Gorici, Slovenija, u periodu 03.-07.07.2017. godine - Fitofarmaceutska sredstva i mineralna đubriva
19. TAIEX radionica na temu „Zaštita oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla i tradicionalnog ugleda hrane“ održana u Sarajevu, 17.07.2017. godine.
20. TAIEX studijska posjeta o oficijelnim kontrolama i programima za monitoring vode za piće i prirodne mineralne vode, održane u Dublinu, Limericku, Monaghanu - Éire Irska, u periodu 14.-17.08.2017. godine.
21. TAIEX radionica o procjeni zdravlja biljaka od štetnih organizama u šumama, održana u Sarajevu 24.10.2017. godine - Zdravlje bilja
22. TAIEX ekspertska misija o održivom korištenju pesticida, održana u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu, u periodu 06.-09.11.2017. godine.
23. TAIEX Ekspertska misija o procjeni laboratorija 4.9. - 7.09.2017. Sarajevo – Mostar – Banja Luka -Sjeme i sadni materijal i zaštita novih sorti
24. TAIEX radionica o registracija sorti voća i vinove loze, 31.10.2017. Mostar
25. TAIEX ekspertska misija o održivoj upotrebi pesticida, 06.11-09.11.2017. Sarajevo, Banja Luka -Fitofarmaceutska sredstva i mineralna đubriva
26. TAIEX ekspertska misija o implementaciji higijenskog paketa, Mostar, 20 – 24. 11.2017. godine.

BTSF 2017 - BOSNA I HERCEGOVINA

U okviru treninga „Bolja obuka za sigurniju hranu“ (*Better Training for Safer Food - BTSF*) u organizaciji Evropske komisije predstavnici Bosne i Hercegovine su učestvovali na sljedećim događajima:

Sigurnost hrane

1. HACCP, Valensija, Španija, 23.-27.01.2017. godine; Budimpešta, Mađarska, (27.-31.03.2017.);
2. Antimikrobna rezistencija, Atena, Grčka, (31.01. – 03.02.2017.);
3. Aditivi, enzimi i arome - Razumijevanje EU propisa i smjernica o sredstvima za poboljšanje hrane i inspekcijskih postupaka, Trim, Irska, (23. – 27.01.2017.);
4. Organski uzgoj, Bolonja Italija, (07. – 10.03.2017.);
5. Audit službenih kontrola - Provođenje audita, Valensija, Španija, (06.-10.03.2017.);
6. Šeme zaštićenih oznaka – Kontrola tržišta, Bukurešt, Rumunija, (23. – 26.05. 2017.);
7. Šeme zaštićenih oznaka - Obuka o kontroli oznaka geografskog porijekla u području jakih alkoholnih pića, Talin, Estonija, (13. – 16.06.2017.);
8. Šeme zaštićenih oznaka – vinski sektor, Torino, Italija, (03. – 06.10.2017.).

Veterinarska oblast

1. Nekomercijalno kretanje pasa - Malaga, Španija (4.-7.7.2017.)
2. Zakon o stočnoj hrani – Dizeldorf, Njemačka (30.10.-3.11.2017.)
3. Kontrola bjesnila kod divljih životinja – Beograd, Srbija (8.-10.11.2017.)
4. Prevencija, kontrola i eradikacija TSE – Lisabon, Portugal (21.-24.11.2017.)
5. Bolest kvrgave kože – Kijev, Ukrajina (12.-14.12.2017.)

Fitosanitarna oblast

1. Uređaji za aplikaciju sredstava za zaštitu bilja i zdravlja bilja : Obuka za inspekciju i kalibriranje opreme za primjenu pesticida u profesionalnoj upotrebi Barcelona, Španija (25-28.04.2017), Ede – Wageningen, Holandija (10-13-07.2017.), Montpellie, Francuska (03-06.10.2017).
2. Nadzor i upravljanje kod izbijanja epidemije - šumarstvo i okoliš – Beč, Austrija (05-09.06.2017.)
3. Kontrola uvoza zdravstvenog stanja bilja - Faza II-London, Engleska (22-25.05.2017.)
4. Nadzor i upravljanje kod izbijanja epidemije u poljoprivredi i hortikulturi, Bari, Italija (26-30.06. 2017.)
5. Obuka o pregledima zdravstvenog stanja biljaka – Minhen, Njemačka (23-26.10.2017.)

Tabela 3.

Lista projekata u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH u 2017.godini

	Naziv projekta	Finansiranje - sufinansiranje	Period	Vrijednost (EUR)
1.	Projekt poboljšanja životnih uslova na selu (RLDP)	IFAD, kredit	2010-2017	18.702.347
2.	Projekt razvoja ruralnog poslovanja (RBDP)	IFAD, kredit	2015-2020	25.000.000
3.	Projekat razvoja navodnjavanja (IDP)	SB, kredit	2013-2019	35.333.000
4.	Projekat hitnog oporavka od poplava (FERP)	SB, kredit	2014-2018	88,327,000
5.	Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla i životinjskim otpadom u BiH	Evropska komisija IPA 2102	2016-2018	1.673 000
6.	Dalje jačanje kapaciteta fitosanitarnog sektora u oblasti fitofarmaceutskih sredstava, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala	Evropska komisija Twinning projekat IPA 2012	2015-2017	1.500.000
7.	Nabavka vakcina protiv bolesti kurgave kože	Kraljevina Švedska	2016-2018	273.000
8.	Projekat Genetski nemodifikovana soja iz regiona Dunava (Dunav Soja)	Njemačka /GIZ; Austrija/ADA	2014-2017	1.250.000
9.	USAID/Sweden FARMA II	USAID/Švedska	2016-2021	15.400.000
10.	Partnerstvo za razvoj agrobiznisa	USAID/privatni sektor	2015-2020	5.370.021
11.	Projekat za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj	Japan/JICA	2014-2022	700.000
12.	Unapređenje sistema sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini sa komponentama a) Podrška uspostavljanju funkcionalnog sistema kontrole pesticida i đubriva, te integralne zaštite bilja b) Podrška uspostavljanju sistema službenog uzorkovanja za salmonelu c) Podrška uspostavljanju pilot sistema za kontrolu aditiva u hrani	R.Češka/CzDA	2017-2019	2.000.000
13.	Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj	R.Češka/CzDA	2016 - 2018	398.922
14.	Podrška tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira	R.Češka/CzDA	2015-2018	396.667
15.	Povećanje kvaliteta i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu	R.Češka/CzDA		487.733
16.	Razvoj organske sječe i upravljanje šumama u BiH	R.Češka/CzDA	2014-2017	722.222
17.	Razvoj sistema za uzgoj goveda u BiH	R.Češka/CzDA	2013-2017	705.104
18.	Podrška pripremama za planiranje i provođenje pilot projekta ruralnog razvoja u zajednici na području Livna (Kanton 10)	Vlada Mađarske/FAO	2016-2017	430.807
19.	Jačanje kapaciteta za upravljanje i smanjenje rizika od katastrofe (DRRM) i uvođenje praksi prilagođavanja klimatskim promjenama (CCA) u sektoru poljoprivrede na Zapadnom Balkanu	FAO	2016-2017	485.000